

opr. T 2000

FUNDACJA GENERAL ELŻBIETY ZAWACKIEJ
Archiwum i Muzeum Pomorskiej Armii Krajowej
oraz Wojskowej Służby Floty
87-100 Toruń, ul. Podmurna 93, tel. 0043 56 65 22 186
e-mail: fapak@wp.pl; www.zawacka.pl
NIP 956 16 25 127; REGON 1476302736
KRS 00000 41892
Nr r-ku 82 1090 1506 0000 0000 5002 0244

Brygman B. F.

85-711 Bydgoszcz

Tuchola
AK „Jedliny”
Brygman Bernard Fran.
ps. „Wros”

M: 474/1106 Pom.

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI

Brygman Bernard
J: 100 474/MOB Pom.
Incholo, A2

I/1. Relacja k. 3 s. 1-3

I/2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące osoby relatora k. 2 s. 1-3

I/3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące osoby relatora k. 2 s. 1-2

II. Materiały uzupełniające relację k. 3 s. 1-3

III/1 – Materiały dotyczące rodziny relatora k. 1 s. 1

III/2 – Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III/3 – Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III/4 – Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 r. —

III/5 – inne... —

IV. Korespondencja

1) biznesowa k. 5 s. 1-5

V. Nazwiskowe karty informacyjne k. 5

VI. Fotografie dziesięć ikonografii

1/1. Relaja Bernorde

Bmygmanu z 15.05.1992,
mpis, kopta

k. 3 s. 1-3

===== S C H E M A T R E L A C J I =====

I DANE OSOBOWE

1. Brygman Bernard Franciszek
2. Data i miejsce urodzenia: 18.IX.1923r Raciąż pow. Tuchola
3. Imiona rodziców: Ignacy Wanda Brygman zd. Kraińska
pochodzenie rolnicze
4. Adres zamieszkania: 85-711 Bydgoszcz,

II DANE SRODOWISKOWE

1. Wykształcenie podstawowe - Siedmioklasowa Szkoła Powszechna ukończona w 1938r w Cekcynie
2. Praca w gospodarstwie rolnym rodziców - Wielkie Gacna, pow. Tuchola
3. Stosunek do służby wojskowej do 1.IX.1939r - nie dotyczy

III UDZIAŁ W KAMPANII WRZESNIOWEJ ~~1939~~ - nie dotyczy

IV KROTKI ŻYCIORYS OKUPACYJNY

Miejsce zamieszkania:

- 1.IX.1939 - VI 1942 - Wielkie Gacna
VI~~X~~1942 - XII1944 - leśnictwo Wypalanki, pow. Tuchola
gdzie z nakazu niemieckiego pracowałem jako robotnik
rolny i leśny
środki utrzymania: wynagrodzenie za pracę

V DZIAŁALNOŚĆ OKUPACYJNA

1. Data i okoliczności wstąpienia do organizacji konspiracyjnych
VI 1942r - Armia Krajowa
Konieczność tego wymagała z uwagi na to, że dużo wiedziałem

2

o częstych kontaktach przełożonych z w/w leśniczówki

Są to: Jan Sznajder - pseudonim " Jaś-Dąb"
Stefan Guss - Pseudonim " Dan "
Antoni Giłka - pseudonim " Żuław "

2. jak w oświadczeniu świadka

3. jak wyżej

4. jak wyżej

5. jak wyżej

VIX Rodzice i rodzeństwo nie było wtajemniczone w moją działalność ani też nie uczestniczyła w konspiracji

VIII OKRES POKUPACYJNY

1. 16.XI.1946r rozpocząłem pracę w Ubezpieczalni Społecznej w Obornikach Wlkp. na stanowisku rachmistrza, gdzie pracowałem do dn. 15.I.1951r. Od dn. 16.I.1951r do 17.VIII.1964r w Zakładach Zbożowych w Obornikach Wlkp. na stanowisku księgowego. W okresie od 18.VIII.1964r do 15.IV.1968r pracowałem w Centrali Nasiennej w Obornikach Wlkp. na stanowisku starszego księgowego. Od 16.IV.1968r do 31.VIII.77r pracowałem w Przedsiębiorstwie Zaopatrzenia Przemysłu Meblarskiego w Rogoźnie Wlkp.
Od 1.IX.1977r z uwagi na otrzymane mieszkanie w Bydgoszczy byłem zmuszony podjąć pracę w WSS-" Społem-" Bydgoszcz na stanowisku z-cy kier. magazynu. Dnia 14.IX.1980r po przebytej chorobie byłem zmuszony przejść na rentę inwalidzką II gr. a z chwilą ukończenia 60-lat życia na emeryturę.

verte

2. nie dotyczy z uwagi na przeniesienie się do ~~gminy~~^{miasto} Oborniki woj. poznańskie
3. nie dotyczy, ponieważ moja działalność w latach 1939-45 była okryta wielką tajemnicą
 - a/ jak w p. V poz. 2
 - b/ nie dotyczy

VIII 1,2,3 - nie posiada

Załącznik 2

Bydgoszcz 1992. 05.15

Przemysław Jędrzejewski
Podpis

1/2. Dokumenty dotyczące B. Brygmana:

1. Oświadczenie J. W. Szwajdera z
2.05.1988 nt. konspiracyjnej działalności
B. Brygmana, kserokop. oryg. k. 1 s. 1-2
2. Oświadczenie nt. jak wyżej, z
15.11.1988, Antoniego Gitzli, ksero-
kop. oryg. k. 1 s. 3

Jan Sznajder - "Dąb-Jas".
49-130 Tułowice, ul. Kościuszki 1/5 Opole, dnia 02 maja 1988 r.
woj.opolskie. Leg.Kombat.Nr 0191470 (miejscowość)

Zaśw. Kombat. Nr 148955
DO DB 0865345 N-k M-G Niemodlin

OŚWIADCZENIE ŚWIADKA

Ja, jako uczestnik(czka) (wymienić formację Ruchu Oporu, nazwę obozu lub więzienia, formację wojskową od — do): wojny obronnej-wrzesień 1939 rok /62pp 15 DP -Armia Pomorze, ruchu oporu /ZWZ-AK Okr.Pomorskiego/ od 1939 roku do wyzwolenia - luty 1945 rok.
świadomy(a) odpowiedzialności wynikającej z przepisów prawa karnego za prawdziwość podanych niżej przeze mnie faktów, legitymujący(a) się dowodem osobistym seria i numer DB 0865345 N-k M-G Niemodlin wydanym dnia 23 lutego 1987 r. przez N-ka M-G Niemodlin

O ś w i a d c z a m:

że Ob. Bernard Brygman syn (córka) Ignacego i Wandy z d. Kraińska
urodz. dnia 18 września 1923 roku w Raciażu pow. Tuchola woj. bydgoskie
jest mi znany(a) osobiście jako uczestnik(czka) (wymienić formację Ruchu Oporu, nazwę obozu lub więzienia, formację wojskową oraz okoliczności, w których świadek zetknął się z otrzymującym(cą) oświadczenie i czasokres od — do): Ob. Bernard Brygman jest mi znany od maja 1944 roku. Wiadomym mi jest, iż od 10.1939 r. do 15.12.1944 r. był robotnikiem rolnym i leśnym, w tym od 1942 pracował w leśniczówce Wypalanki. W szeregach AK został przyjęty i zaprzysiężony przez "Dana" - Stefana Gussa w czerwcu 1942 roku. Ob. Bernard Brygman legitymuje się DO ME 8625074 wydanym dnia 22.11.1967 przez KPMO Oborniki Wlkp.

Wyżej wymieniony(a) posiadał(a) pseudonim "Wrzos" i pełnił(a) funkcję — brał(a) udział (w tej części opisuje się: przebieg służby i działalność w okresie bezpośredniego udziału w walkach wolnościowych, pełnioną funkcję, stopień wojskowy, w jakich był(a) oddziałach, grupach, placówkach, pod którym dowództwem, kierownictwem, udział w akcjach bojowych i innych, w jakich miejscowościach, nazwa obozu itp. wszelkie zmiany i czasokres od — do): "Wrzos" był gońcem i bezpośrednim łącznikiem oddz. partyzanckiego AK "Jedliny" z Placówką w Wypalankach. Ponadto brał udział w bron., żywność i odzież oraz działał w zakresie wywiadu dotyczącego ruchu i akcji niemieckiej policji, wojska /Wehrmacht/, specjalnych oddziałów do walki z polską partyzantką - t.zw. "Jagdkommando" i innych organizacji paramilitarnych. Podlegał dowódcy oddz. part. AK "Jedliny". W grudniu 1944 roku - aresztowany przez "Jagdkommando" i "Gestapo". Był bity i torturowany oraz poddany "próbom" rozstrzelania, mimo to do konspiracji i współdziałania z oddziałem partyzanckim AK "Jedliny" się nie przyznał i nie zdradził. W styczniu 1945 r. zwolniony i wywieziony na "okopy" w rej. Tczewa, skąd z 6-cio osob. grupą zorganizowano ucieczkę na tereny wyzwolone przez A.R./02. Jeżeli świadek jest członkiem ZBoWiD, powinien wpisać numer legitymacji członkowskiej 1945r/0191470 Opolu
wydanej przez Zarząd Okręgu w

Własnoręcznie podpisany i stwierdza się:

(Pisownia) podpis (cały) w dwóch kolumnach lub Zarządu ZBoWiD)

Prawdziwość powyższych danych
stwierdzam własnoręcznym podpisem

/-/ Jan Sznajder

(Nazwisko, imię, stopień wojskowy,
funkcja, stanowisko)

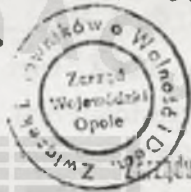
b.por. i d-ca oddz. part. AK "Jedliny"

ZWIĄZEK BOJOWNIKÓW
WOLNOŚCI DEMOKRACJE
ZARZĄD WOJEWÓDZKI
ul. 1 Maja 6
45-068 OPOLE

Opole, 1988-05-02.

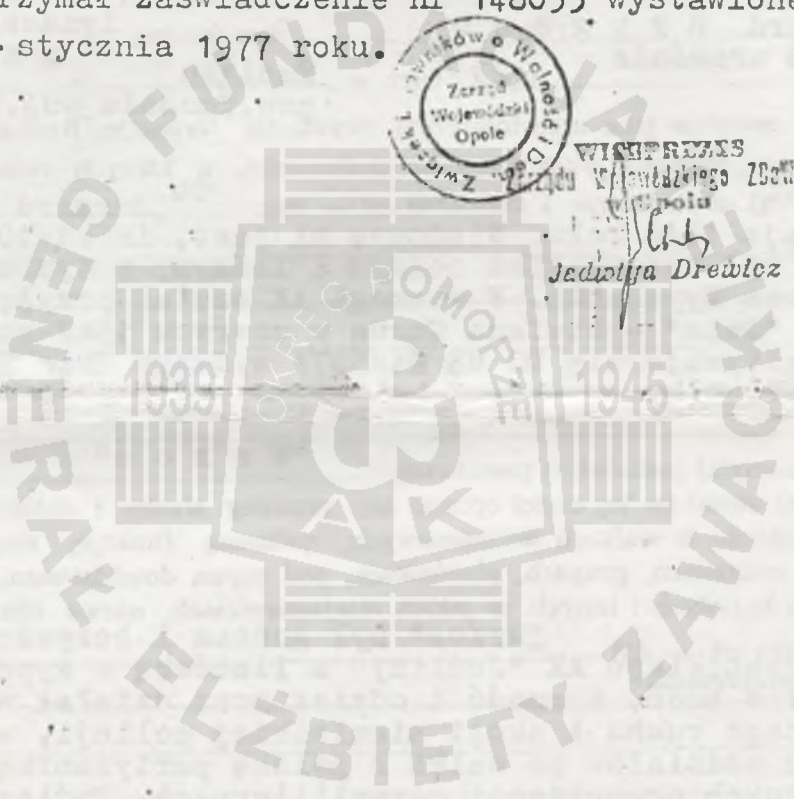
Zarząd Wojewódzki ZBoWiD-w Opolu stwierdza, że Kolega Jan Sznajder jest członkiem naszej organizacji zweryfikowanym z tytułu: służył w Wojsku Polskim w okresie Września 1939 r., działalności w ruchu oporu od maja 1940 r. do lutego 1945 r./były dowódca oddziału partyzanckiego Armii Krajowej "Jedliny", walczył pod pseudonimem "Dąb-Jaś na terenie Borów Tucholskich./.

W/wym. otrzymał zaświadczenie nr 148055 wystawione przez tut. Zarząd 20. stycznia 1977 roku.

WICEPREZIS
Zarządu Wojewódzkiego ZBoWiD
Opole

Jadwiga Drewnicz

Antoni Gilka - / Ż U Ł A W /
89-500 Tuchola ul. Bojowników PPR 10.
Woj. bydgoskie/leg. Komb. 0624536

wydane/przez Zarząd Woj. w Bydgoszczy
Nazwisko, imię, pseudonim i adres
składającego oświadczenie

Tuchola, dnia 15. XI. 1988 r.
Miejscowość

OŚWIADCZENIE ŚWIADKA

Ja, jako uczestnik(czka) (wymienić formację Ruchu Oporu, nazwę obozu lub więzienia, formację wojskową od—do) jako zarekwirowany ochotnik w wojnie obronnej przez całą kampanię/jako goniec/w sztabie PŁK. Bołtucia, zaś od roku 1940 w luźnych oddz. w Borach tucholskich/a od 1.3.43 w Z.W.Z. A.K. świadomy(a) odpowiedzialności wynikającej z przepisów prawa karnego za prawdziwość podanych niżej przeze mnie faktów, legitymujący(a) się dowodem osobistym seria i numer

legt. się D. Osobistym wydany dnia 11. VII 1962 r. przez Nr. C.S. 1390096 KP.MO.

W T U C H O L I .

o ś w i a d c z a m :

ze Ob. Bernard Brygman syn (córka) Ignacego i Wandy

urodz. dnia 18 września 1923 r. w Raciażu koło Tucholi/bydgoskie

jest mi znany(a) osobiście jako uczestnik(czka) (wymienić formację Ruchu Oporu, nazwę obozu lub więzienia, formację wojskową oraz okoliczności, w których świadek zetknął się z o-

trzymującym(cą) oświadczenie i czasokres od — do): Ob. Krygier Bernard Brygman był

robotnikiem rolnym"pracował u ojca i u innych gospodarzy. W roku 1939

pracował jako robotnik leśny w leśniczówce Wypalanki u mojego kolegi

Leśniczego Jędrzejczaka. Wyżej wym. leśniczy od początku był naszym czło-

nkem oddziałów /leśnych luźnych/a potem ZWZ AK. Zaprzysiężony przez

samego inspektora GUZ STEFANA pseud. DAN/DAN w roku 1942

Wyżej wymieniony(a) posiadał(a) pseudonim /WRZOS/ i pełnił(a) funkcję — brał(a) udział (w tej części opisuje się: przebieg służby i działalność w okresie bezpośredniego udziału w walkach wolnościowych, pełnioną funkcję, stopień wojskowy, w jakich był(a) oddziałach, grupach, placówkach, pod którym dowództwem, kierownictwem, udział w akcjach bojowych i innych, w jakich miejscowościach, nazwa obozu itp. wszelkie

zmiany i czasokres od — do): Ob. B. Brygman najspód należał do grupy Dana Stefana Guza a podlegał

Grupie wywiadowczej Żuława/jednakowoż ze względu na system trójkowy

otym /mógł wcale nie wiedzieć/Po powstaniu drugiej grupy ZWZ AK.

JEDLINY pod dowództwem Jana Sznajdera/WRZOS został przeniesiony do

teższej grupy zwiadowczej na terenie Borów Tucholskich. Wpadł w ręce

Jagdkomando gestapowskiego/chyba w grudniu 1944 roku idąc z rozkazem

do innego oddziału. Bity przez Gestapo i maltretowany nie przaznał się

do niczego. Wywieziony do okopu uciekł z tamąd po jakimś czasie i

wraz z innymi kolegami dotarł na stronę nadchodzących wojsk Radzieckich.

Jeśli świadek jest członkiem ZBoWiD, powinien wpisać numer legitymacji członkowskiej 0624536

skiej 0624536 wydanej przez Zarząd Okręgu w Bydgoskiego w By d g o s z c z y .

Własnoręczność podpisu stwierdza się:

Związek Bojowników o Wolność i Demokrację
Kolo Miasta i Gminy

89-500 Tuchola
Pieczęć i podpis odpowiednich władz lub Zarządu ZBoWiD

Prawdziwość powyższych danych
stwierdzam własnoręcznym podpisem

/b. Chorąży AK.
/-/ Gilka Antoni Ps. Żuława /szef Wy-

Nazwisko, imię, stopień wojskowy
funkcja, stanowisko Władza na Bory
Tucholskie

Jednoraz. ZBoWiD Wyd. Akcydens. W-wa, Borna

LZGraf. Z9 Biłgoraj 371/85 A4 100.000

/Tucholskie/

1.3. Inne materiały dokumentacyjne
- Brygman Bernard:

1. Zaświadczenie nr 140 dot. działalności B. Brygmana wydane przez Fundację 21.10.1993 wraz z listem przewodnim, kop. mpis. k. 2 s. 1-2

FUNDACJA
„Archiwum Pomorskie Armii Krajowej”
ul. Piekary 49, tel. 271-86
87-100 TORUŃ

Ldz 1403/A/93

Toruń 21.10.93

Szan. Pan
Bernard Brygman

Bydgoszcz

Szanowny Panie !

W odpowiedzi na Pana list z dn. 5.10.93 r. przesyłamy
zaświadczenie o pańskiej działalności konspiracyjnej.

Łączymy wyrazy szacunku

Kierowniczka Archiwum
mgr Hanna Marsinkowska

FUNDACJA
Archiwum Pomorskie Armii Krajowej
ul. Piłsudskiego 15, tel. 2716
87-449 TORUŃ

Toruń 21.10.93

Ldz 1404/A/93

Z A Ś W I A D C Z E N I E nr 140

Fundacja "Archiwum Pomorskie Armii Krajowej" w Toruniu niniejszym zaświadcza, że w zasobie naszego Archiwum jest teźka osobowa p. Bernarda Brygmana ur. 18.IX.1923 r. w Raciążu /dawny pow. Tuchola/ - T.nr inw.M-474/1106. Z własnej relacji p.B.Brygmana wynika, że w czerwcu 1942 r.został zaprzysiężony do służby konspiracyjnej w AK przez Stefana Gussa ps."Dan" /inspektor AK na Bory Tucholskie, organizator oddziału partyz."Świerki" i "Jedliny 102", od kwietnia 1944 r. komendant insp. ohojnicko-tczewskiego/. Posługiwał się pseudonimem "Wrzos" i pełnił funkcję gońca i bezpośredniego łącznika oddziału partyzanckiego "Jedliny" z placówką w lesniczówce Wypalanka. Zbierał także informacje wywiadowcze o ruchach i akcjach niemieckiej policji, podlegając w tym względzie początkowo grupie wywiadowczej Antoniego Giki ps."Żuław" a następnie Janowi Sznajderowi, d-oy oddziału partyzanckiego "Jedliny".

Konspiracyjna służba p.B.Brygmana trwała od czerwca 1942 r. do grudnia 1944 r.z tzn. do chwili jego aresztowania przez Jagdkommando.

Potwierdzenie powyższych informacji znajdujemy:

1. w relacji Jana Sznajdera, ps."Jaś-Dąb", dowódcy oddziału partyzanckiego "Jedliny" / T.nr inw.M-47/656 założona w maju 1981 r./
2. w oświadczeniach świadków- J.Sznajdera /z maja 1988 r./ i Antoniego Giki / początkowo członek org. bydgoskiej Miecz i Pług, następnie Gryfa Pom. i AK - Oświadczenie z listopada 1988 r,

Kierowniczka Archiwum
Hanna Marcinkowska
mgr Hanna Marcinkowska

Wiceprezes Zarządu Fundacji
Prof. Andrzej Tomozak
Prof. Andrzej Tomozak

II. Materiały uzupełniające relacje:

1. Biogram B. Borygmana autorstwa
H. Stroleckiej, mpis oryg. + kopia k. 251-2

2. Kserokop. edy. legitymacyjnego k. 153

1
Teczka nr M-474/1106

Nazwisko i imię: BRYGMAN BERNARD

BIOGRAM:

Brygman Bernard, ps. "Wrzos" ur. 18 września 1923 r. w Raciażu (d. pow. Tuchola), woj. bydgoskie, syn rolników - Ignacego i Wandy z d. Kraińska.

W 1938 r. ukończył siedmioklasową szkołę powszechną w Cekcynie. Od chwili wybuchu wojny do czerwca 1942 r. mieszkał w gospodarstwie rodziców w Wielkich Gacnach (d. pow. Tuchola) ✓ ps. Lisi Wielki
Od października 1939 r. do 15 grudnia 1944 r. był robotnikiem rolnym i leśnym. Od czerwca 1942 r. do grudnia 1944 r. pracował - z nakazu władz niemieckich - w leśnictwie Wypalanki. W czerwcu 1942 r. wstąpił do Armii Krajowej; został zaprzysiężony przez Stefana Gussa, ps. "Dan", przyjmując pseudonim "Wrzos". Gacno
Wypalenka

Był gońcem i bezpośrednim łącznikiem oddziału partyzanckiego "Jedliny" z placówką w Wypalankach. Poza tym brał udział w zaopatrywaniu w broń, żywność i odzież oraz prowadził wywiad dotyczący ruchu i akcji niemieckiej policji, Wehrmachtu i oddziałów Jagdkommando (podlegając grupie wywiadowczej Antoniego Giłki, ps. "Zuław", a następnie po powstaniu drugiej grupy ZWZ AK "Jedliny" pod dowództwem Jana Sznajdera, ps. "Jaś-Dab" został przeniesiony do tejże grupy zwiadowczej na terenie Borów Tucholskich). W grudniu 1944 r. został aresztowany przez Jagdkommando i Gestapo. Bity, torturowany i poddany "próbie" rozstrzelania nie przyznał się do współpracy z partyzantami i nikogo nie zdradził. W styczniu 1945 r. został zwolniony i wywieziony w rejon Tczewa, skąd razem z sześciuosobową grupą zbiegł na tereny wyzwolone przez Armię Radziecką (w lutym 1945 r.) Wypalenka

Od połowy listopada 1946 r. do połowy stycznia 1951 r. pracował w Ubezpieczalni Społecznej w Obornikach Wlkp., następnie - do połowy sierpnia 1964 r. - w Zakładach Zbożowych również w Obornikach Wlkp., do połowy kwietnia 1968 r. w Centrali Nasiennej w tychże Obornikach i do końca sierpnia 1977 r. w Przedsiębiorstwie Zaopatrzenia Przemysłu Meblarskiego w Rogoźnie Wlkp. Od września 1977 r. podjął pracę w WSS "Społem" w Bydgoszczy. Od 14 września 1980 r. po przebytej chorobie przeszedł na rentę inwalidzką, a z chwilą ukończenia 60 lat (1983 r.) na emeryturę.

(Relacja własna)

(Oświadczenia świadków: Jana Sznajdera, ps. "Jaś-Dab" i Antoniego Giłki, ps. "Zuław")

A. Smeleke

Nazwisko i imię: BRYGMAN BERNARD

BIOGRAM:

Brygman Bernard, ps. "Wrzos" ur. 18 września 1923 r. w Raciażu (d. pow. Tuchola), woj. bydgoskie, syn rolników - Ignacego i Wandy z d. Krainska.

W 1938 r. ukończył siedmioklasową szkołę powszechną w Cekcynie. Od chwili wybuchu wojny do czerwca 1942 r. mieszkał w gospodarstwie rodziców w Wielkich Gacnach (d. pow. Tuchola). Od października 1939 r. do 15 grudnia 1944 r. był robotnikiem rolnym i leśnym. Od czerwca 1942 r. do grudnia 1944 r. pracował - z nakazu władz niemieckich - w leśnictwie Wypalanki. W czerwcu 1942 r. wstąpił do Armii Krajowej; został zaprzysiężony przez Stefana Gussa, ps. "Dan", przyjmując pseudonim "Wrzos".

Był gońcem i bezpośrednim łącznikiem oddziału partyzanckiego "Jedliny" z placówką w Wypalankach. Poza tym brał udział w zaopatrywaniu w broń, żywność i odzież oraz prowadził wywiad dotyczący ruchu i akcji niemieckiej policji, Wehrmachtu i oddziałów Jagdkommando (podlegając grupie wywiadowczej Antoniego Giłki, ps. "Zuław", a następnie po powstaniu drugiej grupy ZWZ AK "Jedliny" pod dowództwem Jana Sznajdera, ps. "Jaś-Dab" został przeniesiony do tejże grupy zwiadowczej na terenie Borów Tucholskich). W grudniu 1944 r. został aresztowany przez Jagdkommando i Gestapo. Bity, torturowany i poddany "próbie" rozstrzelania nie przyznał się do współpracy z partyzantami i nikogo nie zdradził. W styczniu 1945 r. został zwolniony i wywieziony w rejon Tczewa, skąd razem z sześciuosobową grupą zbiegł na tereny wyzwolone przez Armię Radziecką (w lutym 1945 r.)

Od połowy listopada 1946 r. do połowy stycznia 1951 r. pracował w Ubezpieczalni Społecznej w Obornikach Wlkp., następnie - do połowy sierpnia 1964 r. - w Zakładach Zbożowych również w Obornikach Wlkp., do połowy kwietnia 1968 r. w Centrali Nasiennej w tychże Obornikach i do końca sierpnia 1977 r. w Przedsiębiorstwie Zaopatrzenia Przemysłu Meblarskiego w Rogoźnie Wlkp. Od września 1977 r. podjął pracę w WSS "Społem" w Bydgoszczy. Od 14 września 1980 r. po przebytej chorobie przeszedł na rentę inwalidzka, a z chwilą ukończenia 60 lat (1983 r.) na emeryturę.

(Relacja własna)

(Oświadczenia świadków: Jana Sznajdera, ps. "Jaś-Dab" i Antoniego Giłki, ps. "Zuław")

(H. Stmelska)

Bernard Brygman

III/1. Materiały dotyczące rodziny
relektor: Bryggman, Bernerde:

1. Oświadczenie świadka J. W. Szejdera
o konspiracyjnej działalności Kazimierza
Bryggmana z 2.05.1988, kronolog. oryg. k. 1 s. 1

Jan Sznajder - "Dąb-Jaś"
49-130 Tułowice, ul. Kościuszki 1/5
woj. opolskie. Leg. Kombat. Nr 0191470

Opole

02 maja

88

DO-DB 0865345 N-k M-G Niemcewicz
Zaśw.kombat. No 148055

wojny obronnej - wrzesień 1939 rok /52 pp

15 DP - Armia Pomorze, ruchu oporu /ZWZ-AK Okr. Pomorskiego/ od 1939
roku do wyzwolenia - luty 1945 rok.

Kazimierz Brygman

07 lipca

31

Ignacego i Wandy
z d. Kraińska
Wielkim Gacnie
gm. Cekoyn

Ob. Kazimierz Brygman
jest mi znany od maja 1944 roku. W latach 1944-1945 był wciągnię-
ty do działalności konspiracyjnej AK przez brata Bernarda pseud.
"Wrzos". Ob. Kazimierz Brygman legitymuje się DO - RH 6009629 wy-
danym dnia 04.01.1968 przez KPMO Tuchola.

"K a r o l"

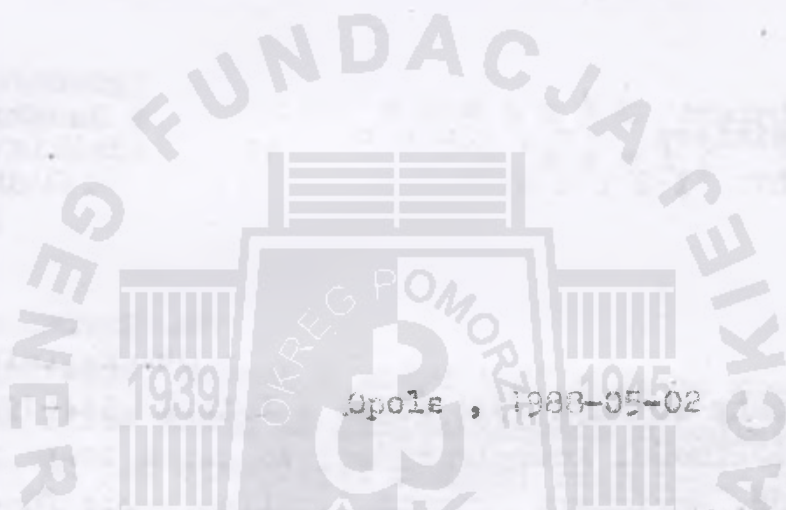
Wiadomym mi jest, iż Kazimierz Brygman od 8 roku ży-
cia był zmuszony do pracy na 20 ha gospodarstwie rolnym u "ange-
deutscha" Mariana Talaśki - jako pastuch do krów, ponieważ w okre-
sie okupacji niemieckiej Rodzice ani nikt z rodziny nie odstąpili
od obywatelstwa polskiego. W latach 1944-1945, już jako 13 letni
chłopiec /z uwagi na młody wiek nie zwracał na siebie uwagi otocze-
nia, a zwłaszcza Niemców/ był wykorzystywany przez Placówkę Wypa-
lanki jako goniec między placówkami: Zalesie, Wlk. Budziska, Nałe
Gacno i Ludwichowo. Leśniczówka Wypalanki stanowiła b. ważny punkt
./. verté

/-/ Jan Sznajder

b.por. i d-ca oddz. part. AK "Jedliny"

kontaktowy /łączności/ między oddz.part. AK "Jedliny" a kome-
dami rejonów obwodu tucholskiego oraz Komendą Okręgu Pomorskie-
go AK w Bydgoszczy.

/-/ Jan Sznajder

Zarząd Wojewódzki ZBoWiD w Opolu stwierdza, że Kolega
Jan Sznajder jest członkiem naszej organizacji zweryfikowa-
nym z tytułu: służby w Wojsku Polskim w okresie Września
1939 r., działalności w ruchu oporu od maja 1940 r. do lutego
1945 r. /były dowódca oddziału partyzanckiego Armii Krajowej
"Jedliny", walczył pod pseudonimem "Dąb-Jaś" na terenie Bo-
rów Tucholskich./.

W/wym. otrzymał zaświadczenie nr 148055 wystawione
przez Zarząd 20 stycznia 1977 roku.

A handwritten signature or set of initials is located at the bottom left of the page, below the main text.

IV/1. Korespondencja bieżąca - Brygman Bernard:

1. Pismo do Fundacji z 5.10.1993,
rękp. oryg. k. 1 s. 1
2. Pismo Fundacji z 25.01.2000
- dot. prośby o wstęp. dokumentów,
mpis, kop. k. 1 s. 2
3. Pismo do Fundacji z 7.02.2000
- odp. na pos. 2, mpis oryg. k. 1 s. 3
4. Pismo Fundacji z 16.02.2000,
rękp. kop. k. 1 s. 4
5. Pismo Fundacji z 28.11.2000,
kop. mpis k. 1 s. 5

Przemysław Bernard

85-711 Bydgoszcz

Bydgoszcz, ul. 5 Pałkiemińska
220r Wpłynęło dnia 6.10.93
Ldż. 11861/93
Fundacja, Archiwum
Pomorskiej Armii "Lajowej"
ul. Piekarny 49
87-100 Toruń

Wracam się z uprzejmą prośbą do Fund. Archiwum Pomorskiej Armii "Lajowej" w Toruniu o skierowanie i posiadanie danych z okresu II-giej wojny światowej tj. 10. 1939- do końca lutego 1945r. Ponieważ dane są mi takie b. potrzebne do przedłożenia w Toruniu w Muzeum Fundacji w Bydgoszczy, bo staram się o bractwo pomieć linarską jako reprezentowany i inicjowany w Kom. "Magdalenando" Trzebskiy, Osie i "Getapo" w Skórczu w Lasogardu Gdańskim tj. grudnia 1944r. i stycznia 1945r. Pora tym praca tymczasowa trwała przez cały okres okupacji tj. 10. 1939r. do końca lutego 1945r. o wyniku z Oświadczenia Świadka Pana Jana Świądora jako d-cy oddz. part. A.L. "Zedtiun" i Pana Lutoniego Gittli szefa wydz. na Górn. Tuskobskie. Proszę tu nadmienić, że otrzymałem odpowiedź na moją prośbę z Archiwum Państwowego w Bydgoszczy z dn. 28.9.1993r. negatywną z uwagi na brak posiadania akt z lat 1939-1945r. Proszę ras b. prowe, o pozytywne zrelatywizowanie mojej prośby za, co z górn. serdecznie dziękuję.

Przemysław Bernard

FUNDACJA

ARCHIWUM POMORSKIE ARMII KRAJOWEJ

BIURO FUNDACJI • 87-100 TORUŃ • UL. WIELKIE GARBARY 2 • TEL./FAX (0-56) 65-22-186
KONTO: WIELKOPOLSKI BANK KREDYTOWY II ODDZIAŁ W TORUNIU NR 10901506-4675-128-00-0

Toruń 2000-01-25

Pan
Bernard Brygman

1.dz.0196/POM/2000

85-711 Bydgoszcz

Szanowny Panie!

Uprzejmie Pana informuję, iż Archiwum Pomorskie Armii Krajowej w Toruniu posiada Pana akta opatrzone sygnaturą M-474/1106, w których jednak brak Pana fotografii. W przyszłości, w kolejnych tomach "Słownika biograficznego konspiracji pomorskiej 1939-1945," zostanie opublikowany Pana biogram, który autorzy zechcą zilustrować Pana zdjęciem z czasów okupacji lub współczesnych. Będę wdzięczna za zrozumienie mojej prośby i przysłanie fotografii, a także za ewentualne uzupełnienie relacji o inne dokumenty lub ich kserokopie.

Łączę serdeczne pozdrowienia i życzenia zdrowia.

Z poważaniem

E. Skerska
mgr Ella Skerska
dokumentalistka Fundacji Archiwum
Pomorskie AK w Toruniu

KONTAKT: WIELKOPOLSKA 10A, 85-111 BYDGOSZCZ
TEL: 22 73 10 10 10 FAX: 22 73 10 10 10
KONTO: WELKOPOLSKA 10A, 85-111 BYDGOSZCZ

akta WSR, zn. Sr 13/49.
AK na Pomorzu..., Ciechanowski, Ruch oporu...

Tadeusz Jaszowski

1939 1945
OKRĘG POMORZE
AK

1. 12. 2010. 15:00

Wpłynęło dnia 15.12.2000
Ldz. 0361 / Pomorskie / 2000

3

Bydgoszcz, 7.02.2000

FUNDACJA
Archiwum Pomorskie Armii Krajowej
ul. Wielkie Garbary 2
87-100 TORUŃ

Dot: Sprawa l.dz.0196/POM/2000 z dn. 25.01.2000

W nawiązaniu do w/w sprawy na prośbę Szan. Pani, przesyłam moją fotografię celem dalszego załatwienia formalności związanych z moją działalnością w czasie okupacji 1939 – 1945r. Jest mi bardzo przykro, że nie mogę przesłać żadnych innych dokumentów, pamiątek oraz zdjęć, ponieważ ich nie posiadam. Zostały one zniszczone w 1945r przez Armię Radziecką, która miała swój sztab w naszym domu.

Otrzymują :
1x adresat + zał.
1x a/a

Z wyrazami szacunku

Bernard Brygman

FUNDACJA
Archiwum Pomorskie Armii Krajowej
ul. Wielkie Garbary 2, 87-100 Toruń
fax/☎ (0-56) 65-22-186
Konto: WBK II Oddział w Toruniu
10901506-4675-128-00-0

4

Sz. Pan
Bernard Brygman
85-711⁴ Bydgoszcz

L. dr. 0299/Pom/2000

Szanowny Panie!

Barożo dziękuję za szybka
odpowiedź i przesłane zdjęcie.
Będzie nam miło, gdy
utrzyma Pan z nami kontakt
nie tylko poprzez „Biuletyny”.
Zapraszamy do Fundacji –
w każdy dzień od ponie-
dziatku do piątku 8.00-16.00
z życiem pozdrowienia
z poważaniem
dokumentalistka Skercka

Toruń 2000-02-16

FUNDACJA

ARCHIWUM I MUZEUM POMORSKIE ARMII KRAJOWEJ ORAZ WOJSKOWEJ SŁUŻBY POLEK

BIURO FUNDACJI • 87-100 TORUN • UL. WIELKIE GARBARY 2 • TEL./FAX (0-56) 65-22-186
<http://www.um.torun.pl/AK>, e-mail: AK@um.torun.pl, fapak@wp.pl

KONTO: WIELKOPOLSKI BANK KREDYTOWY SA W TORUNIU · NR RACHUNKU 82 1090 1506 0000 0000 5002 0244

Toruń 28 XI 2003 r.

Pan
Bernard Brygman

85-711 Bydgoszcz

Szanowny Panie !

W załączeniu przesyłam „Biuletyn” wydawany przez Fundację. Korzystając z okazji, chciałabym Pana poinformować, iż zostały wydane przez Fundację dwie książki, w których mówi się o Pana działalności w konspiracji. Są to wspomnienia i materiały Pana Jana Władysława Sznajdera, dowódcy Oddziału Partyzanckiego „Jedliny”. W spisie naszych wydawnictw, który znajduje się na końcu „Biuletynu”, figurują jako tom XXIX i tom XXXIII.

Z okazji Bożego Narodzenia i zbliżającego się Nowego Roku przesyłam najlepsze życzenia .

W imieniu pracowników Fundacji *Elżbieta Skerska*

Elżbieta Skerska dokumentalistka

T: 06: 474 / MOG Pom. Tuchole

Brygman Bernard

✓ karty informacyjne

k. 5

BRYGMAN BERNARD - "WRZOS"

z rel. J. Szwidłowa - "Dyba - Jania".

Był komendantem placówki w współdziałając
z oddz. part. "Jedlińcy". Z nim działali także
leś. Stefan Amohnejszczyk, jego żona Przesława
ps. "PANTERA", córka Lidia "Sarna", syn Edvin "Lopuch".
Działali do wygnania (15.02.1945).

H.M.

Brygman Bernard

Obwód: Tuchola

Ps. "Wnos"

Urodz.: 18.09.1923 r. w Raciążu, pow. Tuchola,

Rodzice: Ignacy i Wanda woj. bydgoskie
z d. Krainiska.

1. Kamp. Wnesin. 1939 r. - nie dotyczy.

2. W okr. okupacji niemieckiej:

Od 10.1939 - 15.12.44 - robotnik rolny - praca
w L-tnie Wypalenki u l-ucego Andriejencuka.

W szeregi AK został przyjęty i rekrutowany
przez "Dane" (Stefana Gubre) - w czerwcu 1942 r.

V
P.M. "Wnos" wspólnie z l-ucym Stefanem Andriejen-
verte

V. H. ciekim, jego żoną „Prakreda” (ps. „Pantera”), córka
V. M. Lidia (ps. „Serna”), synem Edwinem (ps. „Rogacz”) -
- stanowili placówkę współpracującą z oddz.
part. AK „Jedliny” - do wyzwolenia (15.02.1945).

3. W grudniu 1944 - aresztowany i torturowany przez
„Jagdkommando” i „Gestapo”. Oddz. part. „Jedliny”
i „Placówki” - nie zdołali. Dlatego w 01.1945 - wrol-
niczy i ponownie wywieziony w rejon Terwe na
kopanie okopów, skąd razem z 6-ciu osobami grupę
zorganizowano ucieczkę. 22.02.1945 - zwolnienie
przez AR - wrócił do W. Gozna do rodziców.

b. pot. i d. ca oddz. part. AK „Jedliny” str. 101
Akt. adres: Bernard Brygman - ul. Potoczyska 4/217
85-711 BYDGOSZCZ / Os. Bartodzieje 10.

BRYGMAN BERNARD - „WRZOS”

z rel. J. Sencjela „Dobro-Jesia”. (Karty osobne)

Zaprzysiężony i przyjęty przez „Dane” w VI. 1942 r.
Uczestniczył w pracach w placówce Leo. Stefana
Andriejczaka, współpracujący z oddz. part. „Jedliń”
w VII. 1944, areszt. i torturowany przez Jagdkommando
i Gestapo - nie zdradził

A.M.

KO Pom 4
"Jedliny-102"

BRYGMAN BERNARD ps. "Wzros"

zob. Sznajder Jan: "Jedliny-102". Arch. AK, B/26-89
s. 4, 16, 34, 71

Robotnik leśny zatrudniony w leśnictwie w typa-
lanki (bródzki obs. AK) prowadzący punkt
pomocniczy dla oddz. "Jedliny-102".

Zapomysłony w noc 1942 r. przez "Dana".

Przebieg ciężki, nie ratował się i nie
odruchował.

A. Zak. 90

a Brygman Bernard *Incholo Bydgoszcz*
part. AK 5

Brygman Bernard, „Wrzos” – urodzony 18 września 1923 r. w Raciążu. Od stycznia 1942 r. pracował jako robotnik leśny Leśnictwa Wypalanki, Nadleśnictwo Trzebciny, obecnie Nadleśnictwo Osie. W czerwcu tego roku zaprzysiężony przez Stefana Gussa na funkcję łącznika i zaopatrzeniowca grupy partyzanckiej „Jedliny 102”. 14 grudnia 1944 r. aresztowany przez Jagdkommando podejrzany o współpracę z partyzantami. Przetrzymany w aresztach w Trzebcinach, Osiu i Skórczu, torturowany nie przyznał się do działalności konspiracyjnej. W styczniu 1945 r. skierowany do budowy umocnień frontowych w ramach prac przymusowych. Uciekł i ukrywał się w rodzinnych stronach. Po wkroczeniu wojsk radzieckich powrócił do pracy w lesie. Nękanym przez pracowników Urzędu Bezpieczeństwa, wyjechał do Obornik, gdzie pracował w Ubezpieczalni Społecznej. [źródło: 4, 11, 38]

zob. Selzykom leśników... pod
487, 107 meł... i S. Sadowskich, pod
2006 - kłb. FPAK

Brygman Bernard

Teczka włączana białe

